Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)

Klasy VII i VIII
Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
Aleksander Fredro, *Zemsta*
Jan Kochanowski, wybór fraszek i trenów, w tym treny VII, VIII
Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Dziady* część II, *Pan Tadeusz* (całość)
Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Klasy VII i VIII
Jan Kochanowski, treny I, V
Ignacy Krasicki, *Żona modna*
Adam Mickiewicz, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*
Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*
Sławomir Mrożek, *Artysta*
Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Henryk Sienkiewicz
QUO VADIS

Wieczorem dnia tego Winicjusz, przechodząc przez Forum do domu, spostrzegł przy wejściu na Vicus Tuscus złoconą lektykę Petroniusza, niesioną przez ośmiu Bityńczyków, i zatrzymawszy ich znakiem ręki, zbliżył się do firanek.

– Obyś miał sen przyjemny i błogi! – zawołał, śmiejąc się na widok uśpionego Petroniusza.

– Ach, to ty! – rzekł, ocknąwszy się Petroniusz. – Tak, zdrzemnąłem się, bom noc spędził na Palatynie. Teraz wybrałem się, by sobie kupić coś do czytania do Ancjum… Co słychać? […]

– Byłeś na Palatynie, więc ja ciebie spytam, co słychać? Albo wiesz co? Odeślij lektykę i puszki z książkami, a pójdź do mnie. Pomówimy o Ancjum i o czymś jeszcze.

– Dobrze – odrzekł Petroniusz, wysuwając się z lektyki. – Musisz przecie wiedzieć, że pojutrze wybieramy się do Ancjum.

– Skądże bym miał wiedzieć?

– Na jakim ty świecie żyjesz? A więc ja pierwszy zwiastuję ci nowinę? Tak! Bądź gotów na pojutrze rano. Groch na oliwie nie pomógł, chustka na grubym karku nie pomogła[1] i Miedzianobrody ochrypł. Wobec tego nie ma mowy o zwłoce. Przeklina Rzym i jego powietrze, na czym świat stoi, rad by go z ziemią zrównać albo zniszczyć ogniem i chce mu się morza jak najprędzej. Powiada, że te zapachy, które wiatr niesie z wąskich uliczek, wtrącą go do grobu. Dziś czyniono wielkie ofiary we wszystkich świątyniach, by mu wrócił głos – i biada Rzymowi, a zwłaszcza senatowi, jeśli prędko nie wróci. […]

Tak rozmawiając, weszli do domu Winicjusza, który wesoło zawołał o wieczerzę, a następnie zwrócił się do Petroniusza i rzekł:

– Nie, mój drogi, świat musi się odrodzić.

– My go nie odrodzim – odpowiedział Petroniusz – choćby dlatego, że w czasach Nerona człowiek jest jako motyl: żyje w słońcu łaski, a przy pierwszym chłodnym powiewie ginie… choćby nie chciał! […] Ale mniejsza z tym. Czy pozwolisz mi posłać twoją lektykę po Eunice? Przeszła mi jakoś ochota do snu i chciałbym się weselić. Każ na wieczerzę przyjść cytrzyście, a potem pogadamy o Ancjum. […]

Winicjusz wydał rozkaz, by posłano po Eunice, ale oświadczył, że nad pobytem w Ancjum nie myśli sobie łamać głowy. Niech ją łamią ci, którzy nie umieją żyć inaczej, jak w promieniach łaski cezara. Świat nie kończy się na Palatynie, zwłaszcza dla tych, którzy co innego mają w sercu i w duszy.

I mówił to tak niedbale, z takim ożywieniem i tak wesoło, że wszystko to uderzyło Petroniusza, więc popatrzywszy na niego przez chwilę, rzekł:

– Co się z tobą dzieje? Tyś dziś taki, jak byłeś wówczas, gdyś jeszcze nosił złotą bullę na szyi[2].

– Jestem szczęśliwy – odrzekł Winicjusz. – Zaprosiłem cię do siebie umyślnie, by ci to powiedzieć.

– Co ci się zdarzyło?

– Coś takiego, czego bym nie odstąpił za imperium rzymskie.

To rzekłszy, siadł, wsparł ramię na poręczy krzesła, głowę na ramieniu i począł mówić z twarzą pełną uśmiechów i z jaśniejącym wzrokiem:

– Czy pamiętasz, jak byliśmy razem u Aulusa Plaucjusza i tam po raz pierwszy widziałeś boską dziewczynę, którąś sam nazwał jutrzenką i wiosną? […]

Petroniusz patrzył na niego z takim zdziwieniem, jakby chciał sprawdzić, czy głowa jego jest w porządku.

– Po jakiemu ty mówisz? – rzekł wreszcie. – Oczywiście, że pamiętam Ligię.

A Winicjusz rzekł:

– Jestem jej narzeczonym.

Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*, Wrocław 2002.

[1] Groch na oliwie nie pomógł, chustka na grubym karku nie pomogła – Petroniusz przywołuje tu metody, jakimi leczono chore gardło Nerona.
[2] Złota bulla na szyi – w starożytnym Rzymie ozdoba; amulet (bulla), jaki chłopcy do 16. roku życia nosili na szyi.

[544 wyrazy]

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Winicjuszowi zależało na tym, aby często przebywać w otoczeniu Nerona.	**P**	**F**
Podczas pobytu w domu Winicjusza Petroniusz był zaskoczony zachowaniem gospodarza.	**P**	**F**

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z wypowiedzi Petroniusza wynika, że cezar nie czuł się dobrze w Rzymie i wolał przebywać w Ancjum.	**P**	**F**
Z wypowiedzi Winicjusza wynika, że darzy on Petroniusza zaufaniem.	**P**	**F**

Zadanie 3. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu dokończ poniższe zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W trakcie rozmowy z Winicjuszem Petroniusz nie wspomina o

A. stanie zdrowia Nerona.
B. swoim pobycie na Palatynie.
C. terminie wyjazdu do Ancjum.
D. tytułach zakupionych książek.

Zadanie 4. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Winicjusz użył słów: *Pomówimy* […] *o czymś jeszcze*, ponieważ zamierzał poinformować Petroniusza o swoich zaręczynach.	**P**	**F**
Petroniusz zadał Winicjuszowi pytanie: *Po jakiemu ty mówisz?*, ponieważ był zaskoczony jego słowami.	**P**	**F**

Zadanie 5. (0–2)

5.1. Wyjaśnij sens słów Petroniusza: *w czasach Nerona człowiek jest jako motyl: żyje w słońcu łaski, a przy pierwszym chłodnym powiewie ginie… choćby nie chciał!*

……

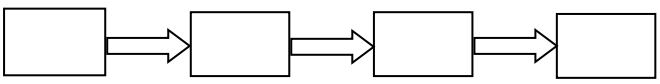
5.2. Odwołując się o znajomości całego utworu *Quo vadis*, uzasadnij trafność słów: *w czasach Nerona człowiek jest jako motyl: żyje w słońcu łaski, a przy pierwszym chłodnym powiewie ginie… choćby nie chciał!*, w odniesieniu do losów Petroniusza.

……

Zadanie 6. (0–1)

Na podstawie całego utworu *Quo vadis* ułóż poniższe treści dotyczące losów Ligii zgodnie z porządkiem chronologicznym. Wpisz litery A, B, C, D w kratki we właściwej kolejności.

A. Ułaskawienie Ligii przez Nerona.
B. Ukrycie Ligii przez Ursusa i chrześcijan.
C. Zabranie dziewczyny z domu Aulusa Plaucjusza.
D. Rozmowa dziewczyny z Winicjuszem podczas uczty w pałacu.

Zadanie 7. (0–2)

Spośród lektur obowiązkowych – innych niż *Quo vadis* – wybierz tę, której bohater skorzystał z rad swojego rozmówcy. Podaj tytuł tej lektury oraz jej bohatera.

Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z lektury ilustrującą Twoją argumentację.

Uwaga! Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

Tytuł utworu: ……

Bohater: ……

Uzasadnienie wyboru: ……..……...…….……...……...

……..……...……

Zadanie 8. (0–1)

Dokończ poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Związek wyrazowy *łamać sobie głowę* użyty w wypowiedzeniu *Winicjusz* […] *oświadczył, że nad pobytem w Ancjum nie myśli sobie łamać głowy* ma znaczenie | **A** | **B** | .
Aby zastąpić ten związek i nie zmienić sensu wypowiedzi, należy wybrać sformułowanie | **C** | **D** | .

A. dosłowne
B. przenośne
C. *zaprzątać sobie czymś głowę*
D. *chować głowę w piasek*

Zadanie 9. (0–1)

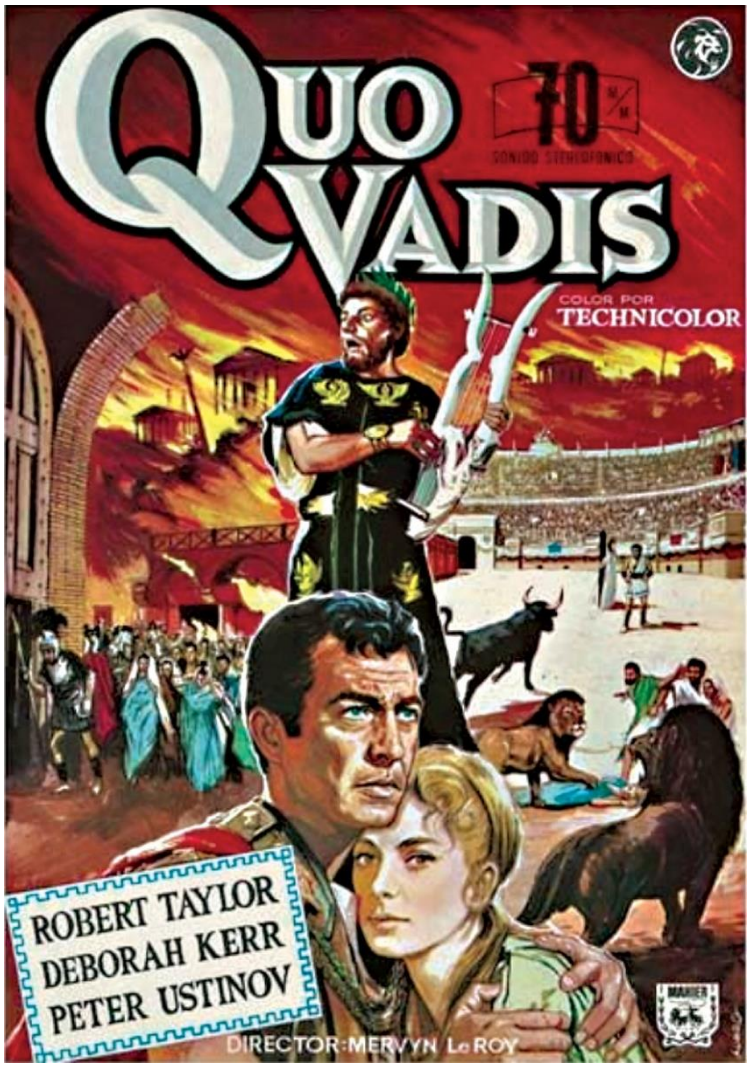
Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Wyraz *mądrość* został utworzony od wyrazu podstawowego za pomocą | **A** | **B** |, podobnie jak wyraz | **C** | **D** | .

A. przedrostka
B. przyrostka
C. *pomyśleć*
D. *rozmyślanie*

Zadanie 10. (0–2)

Obejrzyj poniższy plakat do filmu będącego ekranizacją powieści *Quo vadis*.

www.imdb.com

Twórcy plakatu za pomocą różnych elementów graficznych nawiązali do treści utworu Henryka Sienkiewicza. Wybierz dwa elementy graficzne i wyjaśnij ich sens w kontekście *Quo vadis*.

Element graficzny 1.: ……

Wyjaśnienie: ……

……

……

……

……

Element graficzny 2.: ……

Wyjaśnienie: ……

……

……

……

……

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Michał Heller

CZY FILOZOFIA MOŻE BYĆ SPOSOBEM NA ŻYCIE?

Jeżeli stawiam takie pytanie, to przynajmniej dopuszczam myśl, że filozofia może być „sposobem na życie". „Sposób na życie" to trochę zasłona dymna czegoś poważniejszego niż „sposób": cel życia, sens życia, pasja życia. „Sposób" brzmi skromniej, bardziej na miarę naszych małych ambicji. Mam sposób na spędzenie wolnego czasu. Mam sposób na przechodzenie jezdni na ruchliwym skrzyżowaniu. Mogę mieć sposób na życie.

Wypada teraz zapytać: *Co mam robić, ażeby filozofia stała się sposobem na moje życie?* Jest kilka oczywistych metod, „ćwiczeń duchowych". Są one oczywiste, ale by były skuteczne, trzeba je „dopuścić do głosu", czyli praktykować.

Jednym z tych sposobów jest namysł. To zrozumiałe. Bez namysłu w ogóle nie ma filozofii, a jeżeli jest zapisana w jakichś książkach czy rozprawach, to bez namysłu pozostanie martwa. Żeby ożyła, trzeba ją zamienić w myśl. Namysł można inaczej nazwać rozmyślaniem czy medytacją[1] lub nawet użyć odważniejszego określenia: kontemplacja[2] filozoficzna.

Medytacja w naturalny sposób związana jest z lekturą. Zawód filozofa jest nie do pomyślenia bez systematycznej lektury. Dobry filozof nie rozstaje się z lekturą, a ona jest jego codziennym pożywieniem. Jakąś lekturę trzeba mieć pod ręką. Na nocnej szafce przy łóżku czy w torbie podróżnej w pociągu czy autobusie. Nie rozstawać się z książką – to dobra zasada. Nigdy nie wiadomo, kiedy sytuacja zmusi nas do „wytracania czasu". Spóźniony pociąg, odwołany lot, nieprzewidziane okienko w wykładach. Książka wyciągnięta z teczki nie tylko dotrzyma towarzystwa, ale także skutecznie skróci czas oczekiwania.

W trakcie medytacji i lektury nie da się – i nie należy – unikać refleksji nad sobą. Filozofia i życie muszą się spotkać w tym, kto filozofuje. Filozofia może stać się sposobem na życie tylko pod warunkiem tego spotkania. Jednym z większych złudzeń, jakie grożą w tej dziedzinie, jest wyobrażenie, że filozofia może być źródłem nieustannych „natchnień", przenikających nasze życie. Owszem, przemyślenia filozoficzne powinny wzbogacać nasze życie wewnętrzne, ale nie spełnią swojego zadania jako „sposobu na życie", jeśli nie dostarczą nam ani właściwych kryteriów do oceny swojego postępowania, ani bodaj najogólniejszych wskazówek, jak należy postępować w przyszłości.

Jest rzeczą zrozumiałą, że na ocenie dotychczasowego postępowania i planowania przyszłości nie można poprzestać. Pracę myśli trzeba wcielać w życie. Życie filozoficzne – to

być może brzmi nieco sztucznie, ale to na pewno coś, do czego warto dążyć. W pewnym sensie filozofia winna – przynajmniej o pół kroku – wyprzedzać życie. W takim sensie mianowicie, że to filozofia winna dostarczać kryteriów postępowania, a nie – usprawiedliwiać tylko nasze, nie zawsze pochwały godne, postępki. Jeżeli to ostatnie ma miejsce, filozofia nie jest sposobem na życie, lecz sposobem na hipokryzję[3].

Na podstawie: Michał Heller, *Czy filozofia może być sposobem na życie?* [w:] tegoż, *Jak być uczonym*, Kraków 2009.

[1] Medytacja – głębokie rozważanie jakiegoś problemu.
[2] Kontemplacja – pogrążenie się w myślach.
[3] Hipokryzja – fałszywość, dwulicowość, obłuda.

[429 wyrazów]

Zadanie 11. (0–2)

Uzupełnij poniższy tekst tak, aby stanowił streszczenie tekstu *Czy filozofia może być sposobem na życie?* Michała Hellera.

Tematem tekstu Michała Hellera jest ……

……

Autor rozpoczyna od ……

……

Następnie zauważa, że ……

……

i dochodzi do wniosku, że ……

……

Zadanie 12. (0–1)

Na które z pytań odpowiedź znajdziesz w 4. akapicie tekstu? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Co wspólnego z namysłem ma filozofia?
B. Dlaczego filozofia powinna wyprzedzać życie?
C. Po co filozofowie czytają niemal każdego dnia?
D. W jakich sytuacjach filozofia staje się sposobem na życie?

Zadanie 13. (0–1)

Na podstawie przytoczonego tekstu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Michał Heller zachęca do wykorzystywania filozofii w celu usprawiedliwiania naszych uczynków.	**P**	**F**
Michał Heller uważa, że filozofia powinna być źródłem wiedzy na temat odpowiednich sposobów postępowania.	**P**	**F**

Zadanie 14. (0–1)

O jakich zadaniach filozofa Michał Heller nie wspomina w swoim tekście? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. nieustanne obcowanie z książką
B. tworzenie koncepcji filozoficznych
C. rozważania nad otaczającym światem
D. zastanawianie się nad swoim postępowaniem

Zadanie 15. (0–1)

Przeczytaj poniższy tekst.

W jednym z opracowań popularnonaukowych znalazła się informacja, że filozofia (z grec. – phileo ‘miłuje’, sophia ‘mądrość’) to umiłowanie mądrości. Jest to też najbardziej ogólna, racjonalna i krytyczna wiedza o wszystkim, co istnieje.

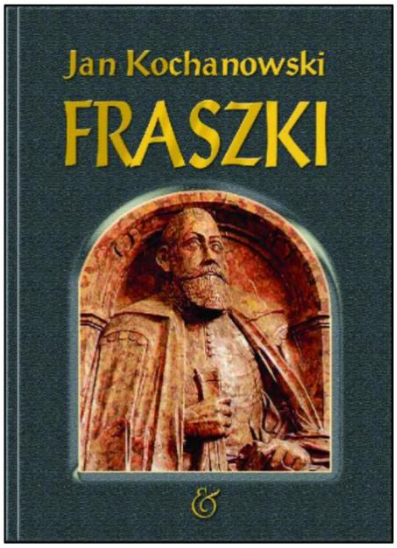
Czy w tekście Michała Hellera odnajdujesz potwierdzenie, że filozofia to umiłowanie mądrości? Uzasadnij swoją odpowiedź.

……..

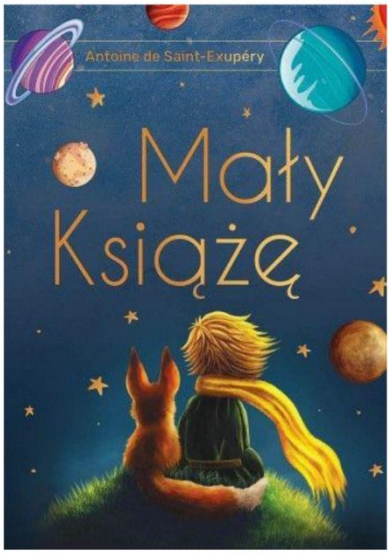
Zadanie 16. (0–1)

Którą z książek przedstawionych poniżej zaproponujesz filozofowi? Uzasadnij swój wybór.

Książka nr 1

Książka nr 2

Książka nr: …..

Uzasadnienie: ……

……

Zadanie 17. (0–1)

Wskaż wypowiedzenie podrzędnie złożone. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. *Filozofia i życie muszą się spotkać w tym, kto filozofuje*.
B. *Spóźniony pociąg, odwołany lot, nieprzewidziane okienko w wykładach*.
C. *Dobry filozof nie rozstaje się z lekturą, a ona jest jego codziennym pożywieniem.*
D. *Filozofia może stać się sposobem na życie tylko pod warunkiem tego spotkania*.

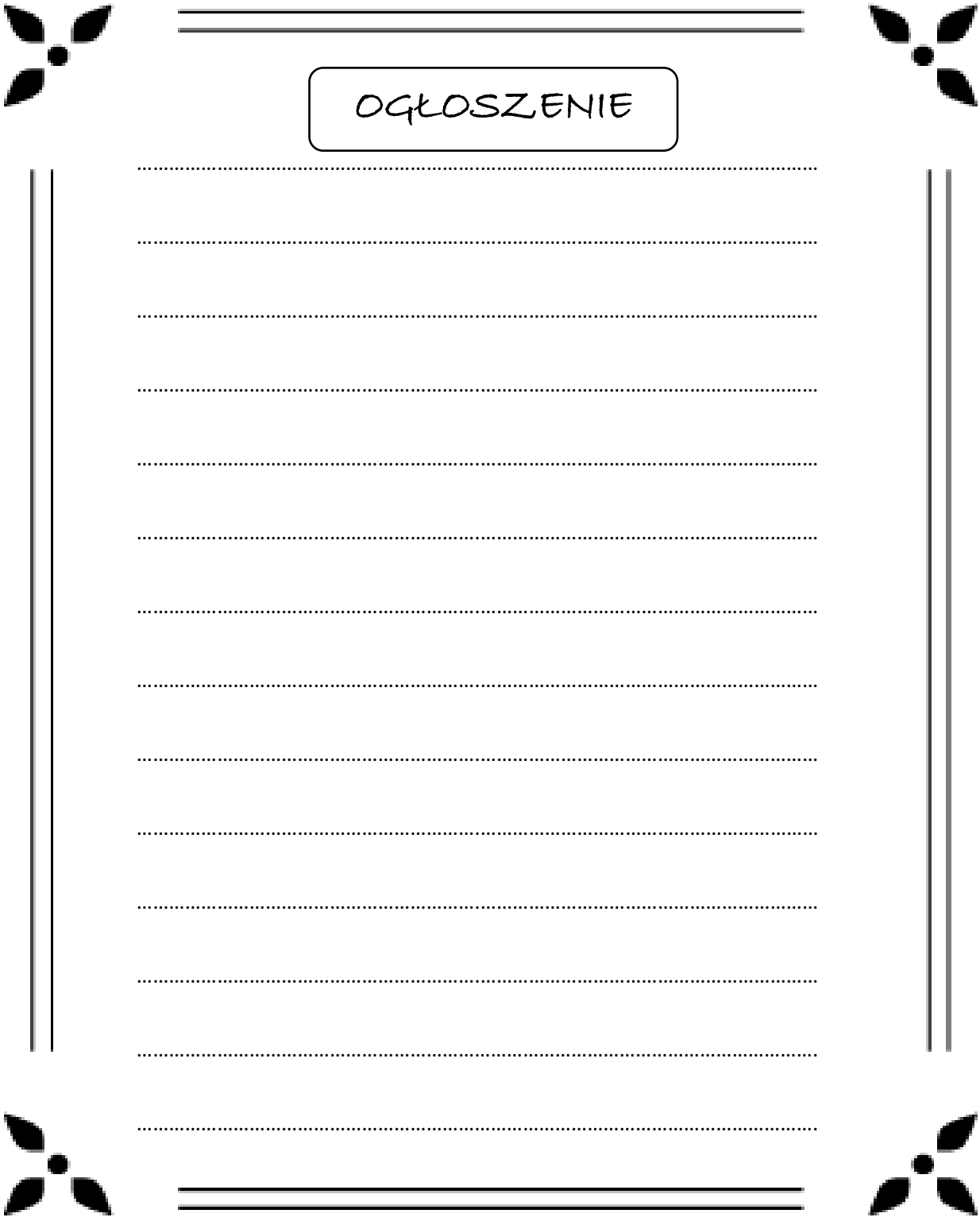
Zadanie 18. (0–1)

W którym z wyrazów „ó” okazuje się niewymienne? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. *pół*
B. *sposób*
C. *źródłem*
D. *podróżnej*

Zadanie 19. (0–3)

W imieniu przewodniczącego Szkolnego Koła Filozoficznego napisz ogłoszenie o spotkaniu ze znanym filozofem. Zachęć dwoma argumentami koleżanki i kolegów, aby przyszli na to spotkanie.
Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Zadanie 20. (0–20)

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz wypracowanie.

- Pamiętaj o zachowaniu formy wypowiedzi wskazanej w temacie: napisz **rozprawkę** albo **opowiadanie**.
- W wypracowaniu odwołaj się do **wybranej lektury obowiązkowej**. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Innym utworem literackim w rozprawce może być także lektura obowiązkowa.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.
- Zapisz wypracowanie w wyznaczonym miejscu. Nie pisz na marginesie.
- Pisz czytelnie.
- Pamiętaj, że zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem albo wypowiedzi aprobujących nieetyczne postępowanie bohatera.

Temat 1.

Napisz rozprawkę, w której uzasadnisz, że warto dążyć do porozumienia między ludźmi. W argumentacji odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego.

Temat 2.

Wyobraź sobie, że jeden z bohaterów literackich z lektury obowiązkowej przeniósł się do Twojego świata. Napisz opowiadanie o Waszej wspólnej przygodzie, podczas której bohater literacki pomógł Ci rozwiązać jakiś problem. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową.